

EN DANSK GRØNLANDSDIGTER

CHR. LUDWIGS, F. 11. NOVEMBER 1877, D. 19. AUGUST 1930

Af kæmner *Kåle Rosing*

Blandt grønlænderne er der efterhånden en del, der gennem en samling følsomme og også magtfulde digte har skabt sig et navn som digtere. Derimod har danske grønlandsdigtere været fåtallige; den bedst kendte - og måske den eneste virkelige danske grønlandsdigter i nutiden - er Andreas Lund Drosvad, der har udgivet flere digtsamlinger om Grønland. En grønlandsdigter, som imidlertid fortjener at blive draget frem i lyset, er afdøde biskop Christian Ludwigs, hvis digt „Et stolt og trodsigt land“ vel kendes af de fleste grønlands-danske, men hvis øvrige produktion de færreste i Grønland kender.

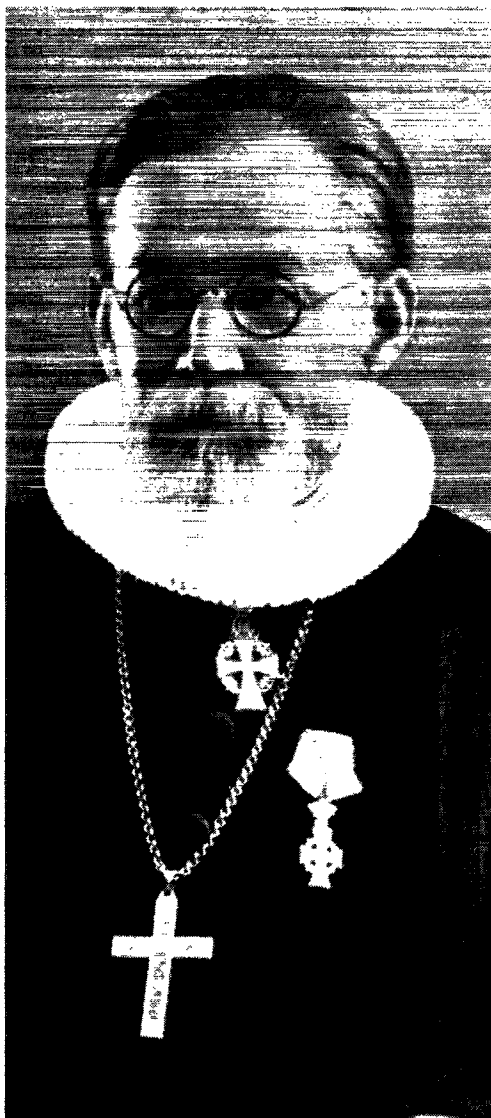
Christian Ludwigs er født den 11. november 1877 som søn af en hotelejer i Skanderborg. Børneflokken var stor, så Christian Ludwigs måtte efter studentereksamen selv tjene til sine studier ved undervisning af skoleelever og ved manuduktion. Han blev teologisk kandidat i 1902, men havde allerede forinden deltaget i arbejdet i den grundtvigske „Kirkelig Ungdomsforening“, hvis mandlige afdeling han ledede i årene 1902-05, samtidig med at han virkede som lærer bl. a. ved Østersøgades latin- og realskole. 1903 blev han ordineret medhjælper hos F. O. Jungersen ved Københavns valgmenighed, 1904 kateket ved Trinitatis Kirke og 1905 residerende kapellan ved Blågårdskirken og 1911 ved Vor Frelsers Kirke på Christianshavn. 1915 udnævntes han til biskop i Ålborg i en alder af kun 37 år - dengang noget ganske uhørt. Efter en lang og smertefuld sygdom, hvorunder han med utrolig energi passede sit embede til det sidste, døde han i 1930 kun 53 år gammel.

Under sit virke som præst i København var han, som nedenfor nævnt medlem af „Udvalget for den grønlandske kirkesag“ og var samtidig lærer ved det grønlandske seminarium for de unge grønlandske præsteemner, som han da havde boende i sit hjem. Adskillige grønlandske præster med flere vil mindes disse år hos Christian Ludwigs med den dybeste taknemmelighed - få har som han haft indflydelse på de unge grønlændere i Danmark dels ved sin finfølelse og forståelse af de unge og dels gennem sin personlighed. De unge, der i sin tid opholdt sig hos Ludwigs, har så at

sige alle udviklet sig til fremstående skikkelser i Grønland, af hvilke kan nævnes følgende afdøde: viceprovst Mathias Storch, folketingsmand Frederik Lynge, digterpræsten Hendrik Lund, førstepræst Karl Heilmann, ligesom der yderligere kunne nævnes adskillige nulevende personer.

Christian Ludwigs var et dybt religiøst menneske, — men tro ikke, at dette gav sig udslag i tung alvor og dyster tilbagetrækkethed, tværtimod. I sin grønne ungdom vaklede han imellem at blive skuespiller eller præst, han skrev alle viser til de lokale revyer i sin fødeby og optrådte selv i dem i mange forskellige roller, og i den første tid som biskop mødte han en del modstand og vakte til tider en vis forargelse på grund af sit friske livssyn. Han var meget alsidig begavet, var en blændende taler og skribent og interesserede sig stærkt for musik, som han også selv udøvede, såvel som for teater og kunst i det hele taget.

På hvilket tidspunkt Chr. Ludwigs' interesse for Grønland blev vakt, er det ikke helt nemt at sige, men i hvert fald kom han ind i det praktiske arbejde for landet i 1905, da han under et møde hørte C. W. Schultz-Lorentzen, der i danske menighedskredse ihærdigt talte den grønlandske kirkes sag; sammen med flere andre unge gik han da til Schultz-Lorentzen og bad om at måtte blive sat i arbejde for Grønland. Resultatet blev, at „Udvalget for den grønlandske kirkesag“ blev nedsat i 1906, hvilket udvalg Ludwigs som før nævnt blev medlem af. I 1909 gjorde han en rejse til Grønland som udsending for udvalget, og i jubilæumsåret 1921 var han atter i Grønland som deltager i kongerejsen. Det er disse rejser, der har inspireret Ludwigs til de digte, som jeg her skal give nogle eksempler på fra digtsamlingen „Midnatssol“.



Chr. Ludwigs.

Vi kan begynde med indtryk fra selve oprejsen til Grønland. Som man vil se, beherskede Ludwigs den vanskelige teknik i opbygningen af versene, og læg mærke til det udtryk digtet giver for den skiften mellem den monotone gentagelse af de lange dage på søen og den spænding og forventning, som vi alle kender især fra den første udrejse til Grønland.

Hav til alle sider
Altid kun det samme.
Udsynet veksler aldrig:
Brydende bølgekamme.
Intet sejl at øjne,
intet muntert møde
Kun vort eget fartøj
ene i det øde.

Men jeg mærker på loghjulets snurren
og på dækket, som sitrende ryster,
medens skibsskruens hidsige pulsslag slår,
at det bærer mod fremmede kyster.

Altid samme vandring
mange lange dage:
Agterdækkets planker
frem og så tilbage.
Intet fremmed ansigt
under promenaden.
Intet nyt at drøfte
uden middagsmaden.

Men - skønt hjemløs i flokken - jeg kender,
som ombord vi til fællesskab nødes,
bli'r der knyttet imellem os frimurerbånd:
De vil binde igen, hvor vi mødes.

Himlens kuppel ubrudt
over havet hviler.
Fjærnt i sommernatten
blege stjerner smiler.
Lang er sommerdagen.
Sol og skyer skifter.
Køligt over dækket
havets ånde vifter.

Men på lyset jeg jublende kender,
at det går mod de æventyrstrande,
hvor i sommerens nætter den sejrrige sol
drager strålende frem over lande.

Delt mit hjerte længes :
Frem og dog tilbage.
Kølvandsstribens hjemvej
tusind tanker drage.
Mest ved aftentide
Mest ved aftentide
Intet bud og brevskab
over hav så vide

Men usvigelig vist jeg det kender,
at vi atter skal samles med glæde :
Det er himmelens gud, der har vist mig min vej,
som jeg sikker og trøstig tør træde.

Det næste digt beskriver en afrejse fra Godthåb. Det var i rejsechaluppens tidsalder, da båden var bemandet med roere og ledsaget af en kajakmand. Har man een gang oplevet en sådan rejse, vil man altid mindes den særegne stemning og glæde, der er over en sådan form for rejseliv.

En grådiset morgen. Ikke en vind,
og lavt hænger skyerne nede . . .
Men nu vil vi sejle i fjordene ind.
Ved broen vor båd ligger rede.

Vi har ventet på solskin tre dage i rad,
men høstede kun faldende dråber.
Så får man da være for tørvejret glad.
At det varer, jeg rigtignok håber.

God morgen i båden! Har I alting med?
Er der soveposer nok til os alle?
Og øl . . . og mad . . . Er man først afsted,
er det slemt, når man har glemt det hal'e.

Lad trossen gå! skyd båden fra land!
Se, flaget deroppe de sænker.
Ved årerne klar! Hal i, alle mand!
Pas på! over tofterne det stænker.

Farvel derinde, og ha' det nu godt!
Vi skal renskød og laks til jer hente.
Nå, de er allerede på hjemvejen småt.
Det var snart, de blev ked af at vente.

Så glider vi ud på den blikstille fjord.
I vort kølvand qajaqmanden følger.
Og hastigt vi runder i bue stor
det fjæld, som kolonistedet dølger.

Vidt breder fladen sit tæppe glat
mod fjældenes fjærne toppe.
Da standser roerne farten brat
og holder årerne oppe.

Qajaqmanden tyst ved vor båd lægger bi
og folder om åren sine hænder.
Med sangvante røster stemmer de i
en salme, hvis ord jeg ej kender.

Den toner med mild højtidelig klang.
Jeg stryger af hovedet min hue.
Der løfter sig dybt fra mit hjerte en sang
med deres mod himmelens bue.

„Dit hav er så stort, og så lille vor båd,
så barske de vældige fjælde.
Men du er en hjælper i råd og dåd
og ejer al verdens vælde.“

De sidste toner dør langsomt hen.
En stund i stilhed der bedes.
Så sænkes de dryppende årer igen . . .
Jeg synes, skyerne spredes . . .

En midsommerdag er rejsebåden nået til udstedet Kapisigdlit dybt inde i Godthåbsfjorden, og Grønlands kendte sommerplage, myggene, kan ligefrem fornemmes i de følgende linier:

Myg, myg, så det er en gru,
og laks, som spræller i fossebrudet,
sommertelte, og bål i gruset,
og børn om gryden med strålende blik,
den sivkranste sø, hvis spejl går itu
i skælvende ringe,
når laksene springe . . .
o, solvarme sommer i Kapissilik!

Myg, myg . . . På strandkantens sten
stod venlige folk og hjalp os at lande.
Snart vippede båden for anker ved strande,
og teltet stod rejst. Hvor hurtigt det gik!
Af telt-sten jeg tror knap vi hentede en
på stranden dernede:
En telt-ring lå rede
og ventede på os ved Kapissilik.

Myg, myg . . . Der springes – hej, hop –
blandt teltene hvide ved fossen derhenne.
Med ketsjere, lystre og stænger de rende,
mænd, kvinder og børn, i et øjeblik.
Det er stimen af laks, som mod søen går op.
Der stanges og fanges,
men fangsten er manges:
Så sultne munde har Kapissilik.

Myg, myg . . . Ad ældgamle stier
går jægeren ud for renen at jage.
Belæsset med bytte han vender tilbage,
og alle ham hilser med smilende nik.
Så myldrende fuldt om hans telt der bli'r,
for alle bekendte
skal høre, hvad hændte
på jagt over sletten ved Kapissilik.

Myg, myg i drivende sky'r!
Her vandrer jeg arme, uprøvede dansker
med flagrende slør, med hætte og handsker
og håber at undgå de drillende stik.
Det hjælper en kende. Men helt man ej fly'r
den ventende skæbne.
Nej, man må sig væbne
med tålmod mod myg her ved Kapissilik.

Myg, myg . . . Al plage er glemt,
når kvælden sit kuplede kirketag hvælver,
og alt bliver tyst uden fossens musik.
I bævende andagt mit hjerte er stemt.
Man bliver så lille
og lyttende stille
en sommerlys aften ved Kapissilik.

Som det vil fremgå af de her citerede digte, havde Ludwigs en evne til at levendegøre sine digte ved den vekselvirkning, der er mellem glæden ved livet og oplevelserne i Grønland, og den alvor og andagtsfølelse, som han sikkert ikke har været ene

om at opleve, men som han har formået at give udtryk for gennem sin digtning. Hør blot det følgende digt om hans ankomst til Jakobshavn (på grønlandsk Ilulissat) :

Som æventyrets prinsesse
slumrer bag skræmsel og vagt,
havde Ilulissat
sig bag tåge tæt
og bag vældige isfjælde lagt.
Vi trodsed de truende tåger,
som lukked sig tyst om bådens sti,
og de mægtige fjælde, som gled os
gengangerhvide forbi.
Vejrfast havde vi ligget
for Claushavn og stirret os mæt
på strøm og på vind,
nu ville vi ind
til det dejlige Ilulissat.

Men time gik efter time –
bestandig styred vor båd
så ind og så ud
på qajaqmandens bud;
der gaves ej bedre råd.
Det var, som tågerne tykned,
hvergang vi søgte at finde en vej,
og det var, som isen sig pakked
og undte os adgangen ej.
Men bedst som vort mod ville synke,
og roerne hvilede træt,
qajaqmanden da
råbte: „Nuna!
Derinde er Ilulissat!“

Vi stirred: En blålig skygge
steg mægtig bag tågernes flor.
Al træthed forbi!
Hver roer trak i
som „Nuna“ var et trolddommes ord.

Dog hurtigt standsed de farten :
Vi hørte råben og skrigen fra land ;
så nær var vi inde. – Da skete,
hvad aldrig jeg glemme kan :
Tågen forsvandt, som vifted
en hånd den til side let.
Betagne vi lå ;
i solglans vi så
det dejlige Ilulissat.

Som æventyrets prinsesse,
der vågner med smil af sit blund,
når trolddommens magt
til jorden er strakt,
og hilser befrielsens stund –
dig, Ilulissat vil jeg mindes :
Hvor smiled du mod os, sollyst og fro,
og vennerne inde på stranden,
de vinked med hatten og lo.
Lad tågerne sænke sig om os
og samle sig tykt og tæt – –
det er ej så slemt :
Bag dem ligger gemt
det dejlige Ilulissat !

Christian Ludwigs' sidste leveår var præget af hans sygdom, som han i sit inderste vidste var håbløs, men overfor sine omgivelser udviste han en optimisme og en energi, der var beundringsværdig; således skrev han den ugentlige prædiken til den avis, han var medarbejder ved, dagen før han døde. At han var klar over, hvor det bar hen, fremgår af den sidste digtsamling, som han udgav året før sin død, og som han har kaldt „Sang i lænker“. I denne samling findes et lille digt „Landkending“, der har relation til hans grønlandsrejser, et digt, der dog bærer en dybere mening i sig:

Der blåner en skygge ved kimingens rand.
Matrosen fra udkigget højt råber : Land !

Mine svage øjne kan næppe det se.
Dog må af glæde jeg græde og le.

Til storhavs fart er kun ringe mit mod.
Slet passer det duvende skibsdæk min fod.

Hint land har mig kaldt, så jeg måtte afsted
på den vovsomme færd fra den hjemlige bred.

Mine længsels land, mine drømmes land!
Snart skal jeg træde din signede strand.

Trods truende isfjælde, lurende skær
hver time du kommer mig mere nær.

Landkending, landkending, dissvøbt og blå!
Dig fæster jeg nu mine øjne på

og glemmer al angst og uro og savn.
Kaptajnen på broen skal nok nå i havn.

Christian Ludwigs var et stort menneske i dette ords bedste betydning. At han også var en stor lyriker, viser disse digte, i hvilke hans kærlighed til Grønland stadig vil leve videre.